

ХІІ Міжнародні і ХХІХ Всеукраїнські педагогічні читання «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. Шлях до серця дитини в травматичних ситуаціях життя»

людиною інколи тривало три-чотири години. Головними напрямками (прийомами) у роботі студентів були психологічна та емоційна підтримка, критичне мислення. Вони застосували на практиці отримані знання з інформаційної грамотності. Студентська молодь набула досвіду спілкування з різними групами населення, удосконалила навички соціальної взаємодії та комунікації, отримала цінні знання щодо психології пересічних громадян у травматичних ситуаціях і навички працювати з ними, поглибила знання про російську агресію на Чернігівщині з усноїсторичних джерел та сформувала власне бачення воєнних подій на прикордонних територіях.

Список використаних джерел

1. Дорохіна Т. Ф., Токарев С. А. Програма етнографічної практики 2021–2022 н. р. Чернігів. Навчально-науковий інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О. М. Лазаревського. 2021. 35 с.
2. Звітна документація з етнографічної практики студентів ІІ курсу спеціальності 032 Історія та археологія Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О. М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

ДРОЗДОВА М. А.
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи
та освітніх і педагогічних наук,
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка,
м. Чернігів

СУЧАСНА МОЛОДЬ ТА ЛІТЕРАТУРА: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СТАВЛЕННЯ ДО КНИЖОК

*Однією з істин моєї педагогічної віри
є безмежна віра в виховну силу книжки...
В. О. Сухомлинський*

Аксіоматичним можна вважати твердження про те, що читання є невід'ємною складовою навчально-виховного процесу дітей та молоді. Відомий вітчизняний педагог і письменник Василь Сухомлинський у своїх працях неодноразово підкреслював важливу роль книжок як засобу формування інтелектуальних та моральних характеристик особистості. Зокрема, на його думку, «Тільки читання відкриває перед людиною розкіш інтелектуального життя...» [1; с. 361]. На жаль, на сучасному етапі «цифрового» суспільства

ХІІ Міжнародні і ХХІХ Всеукраїнські педагогічні читання «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. Шлях до серця дитини в травматичних ситуаціях життя»

роль книги і взагалі літератури стала зменшуватися. Молодь надає перевагу отриманню візуальної інформації з Інтернету (соціальні мережі, ютуб тощо), а у разі гострої необхідності намагається ознайомлюватися з коротким змістом необхідної книги в електронному форматі. При цьому часто ігнорується пізнавально-повчальна, розвивальна та «емоційно-регулятивна» роль книги. Недостатнє читання літератури або взагалі його відсутність негативно позначаються на інтелектуальному зростанні та гармонійному розвитку особистості. Саме тому метою нашого дослідження є аналіз особливостей ставлення сучасної молоді до літератури.

Звернемося до результатів магістерської кваліфікаційної роботи А. Шиловой, виконаної у 2021 р. під нашим науковим керівництвом. У її дослідженні взяло участь 111 студентів Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка спеціальностей «Психологія» (n=52) та «Філологія» (n=59) віком 17-40 років. Використано метод анкетування (розроблена нами авторська анкета з елементами суб'єктивного шкалювання).

Було з'ясовано, що найкориснішим для розвитку особистості студенти уявляли читання зарубіжної класичної та науково-навчальної літератури. На наш погляд, це пояснюється, по-перше, тим, що навчання є провідним видом діяльності студентів; по-друге, впливом феномена соціальної бажаності: чимало класичних зарубіжних творів передбачено шкільною програмою з акцентом на їхній вагомості для формування всебічно розвиненої особистості. Натомість, найменш корисним опитаним уявлялося читання сучасної української літератури. Ймовірно, це пов'язано з недостатнім нині обсягом друкованих україномовних книжок, здатних зацікавити сучасну молодь.

Цікавими виявилися результати щодо уявлення молоді про цінність книжок, потребу в читанні їх тощо. Так, найбільшою мірою студенти погоджувалися з твердженнями про те, що цікава книжка є дуже хорошим подарунком, а література є одним із найважливіших показників розвитку культури. Однак при цьому досліджувані визнавали, що сучасні діти та молодь читають значно менше, ніж попередні покоління. Найменше згоди викликала теза щодо постійного читання книжок лише «ботаніками» та людьми розумової праці. Вважаємо, що такі результати загалом пояснюються впливом існуючих соціальних стереотипів щодо вагомості ролі книжок у культурному збагаченні людства, а також впливом уже згаданого ефекту соціальної бажаності – прагненням продемонструвати високий інтелектуальний рівень через власну причетність до «книжкової культури».

Опитані студенти зазначали, що найбільше їм подобається читати класичну та сучасну зарубіжну літературу; натомість класична українська література приваблювала їх дещо менше. Мабуть, це зумовлено орієнтацією значної частини сучасної молоді на західні (європейські, американські) культурні цінності, а також специфікою спеціальності навчання частини

ХІІ Міжнародні і ХХІХ Всеукраїнські педагогічні читання «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. Шлях до серця дитини в травматичних ситуаціях життя»

опитаних (англійська філологія). Читання науково-навчальної та сучасної української літератури викликало у респондентів посередній інтерес. Пояснюємо це тим, що навчання сприймається швидше як потреба, аніж «насолода», а з сучасною вітчизняною книжкою молодь мало знайома.

Найчастіше опитана молодь, за її твердженням, читала класичну зарубіжну літературу, а найменше – сучасну українську літературу. Такі результати узгоджуються з попередніми і пояснюються вище згаданими чинниками.

Привертає увагу і той факт, що за останній (перед дослідженням) рік респонденти частіше обговорювали з кимось прочитану книгу, ніж купували нове науково-навчальне або художнє видання. Припускаємо, що молодь надає перевагу онлайн-читанню або ж бере книгу у знайомих, у бібліотеці, аніж прагне придбати її для себе. Взагалі, відповіді стосовно купівлі нової художньої книжки мали найвищий показник стандартного відхилення, що вказує на виражену поляризацію досліджуваних – одні відносно часто купували такі книжки, інші – взагалі не купували або робили це дуже рідко.

Отже, робимо висновок про те, що, з одного боку, «не все втрачено» – сучасна студентська молодь більш-менш розуміє цінність та необхідність читання і намагається читати хоча б щось. З іншого боку, від майбутньої інтелектуальної еліти українського суспільства хотілося б чекати більшого (особливо тому, що опитані представляли групу «гуманітаріїв» – тих людей, які, здавалося б, найбільше мають «товаришувати» з книгою). У цьому контексті ідеї педагогічної спадщини В. Сухомлинського про роль книжок повною мірою зберігають свою актуальність.

Список використаних джерел

1. Сухомлинський В. О. Як виховувати справжню людину. *Вибрані твори в п'яти томах*. Т.2. К.: Радянська школа, 1976.